

Problemen aangaande de S. Pietersabdij te Gent

DOOR

Dr. M. DERUELLE

Hoe zeer de theorie afwijkt van de praktijk, hoe weinig de algemene principes soms stroken met de werkelijkheid waarvan ze afgeleid zijn, hoeveel problemen oprijzen bij het onderzoek van een wel omschreven onderwerp, in dit geval een gebouwen-complex, kan best bewezen worden als men aan de S. Pietersabdij op de Blandinusberg te Gent zijn kritische aandacht wijdt¹.

ETYMOLOGIE VAN BLANDINIUM :

Volgens de overlevering zou de St. Pietersabdij ontstaan zijn op de plaats van een vroegere romeinse nederzetting. De tastbare bewijzen hiervan zijn de romeinse munten, ontdekt rond 1813 in de omgeving² en de moeilijk te dateren steenblokken en muren, gevonden in en rond de funderingen van de oude abdijkerk.

Hier dient opgemerkt, indien de romeinse heirweg, die van Doornijk in de richting van Gent liep, inderdaad deze plaats bereikte, dat de romeinse voorpost, die de ganse vlakte moest beheersen, noodzakelijkerwijze op de Blandinusberg moest gevestigd zijn, de enige heuvel van belang in de omgeving³. Stippen we evenwel aan, dat in de vroege middeleeuwen, de bewoners van nederzettingen, die steen nodig hadden, de oude romeinse wegen moeten gebruikt hebben als steengroeven, zodat ze plots ophouden in de nabijheid van bepaalde nederzettingen (hier Gent). Dit zou ook verklaren waarom, in bepaalde gebouwen ('s Gravensteen en S. Baafsabdij) blokken opus spicatum voorkomen op architectonisch niet verantwoorde plaatsen; deze blokken zouden ingemetseld zijn in hun geheel⁴ dus zonder dat de doornijkse breuksteen losgemaakt werd.

S. Amandus zou echter zelf deze naam — Blandinium — Blandinio, aan de heuvel hebben gegeven, volgens de kronijk van S. Baafsabdij te Thielrode⁵, mogelijks hem hebben ontleend aan de bevolking ter plaatse, bij de stichting der abdij, rond 630.

Nu zou *binnen het Gents grondgebied dit toponiem het enig Gallo-*

(1) Als basis : M. DERUELLE, *De S. Pietersabdij te Gent*. Vijncke Gent 1933.

(2) Zie V. FRIS, *Histoire de Gand*. Bruxelles, Libr. Nat. d'Art et d'Histoire, G. Van Oest & Co 1913 blz. 16.

(3) Id. id. blz. 16.

(4) Onderzoek van de mortel binnen en rondom deze blokken zou hierover zekerheid kunnen geven.

(5) A. VAN LOKEREN, *Charters et Documents de l'Abbaye de S. Pierre à Gand*. 2 D. Gand Annoot Braeckman 1876, D. 1 blz. 47.

Romeins zijn, dat als spoor van romanisatie mag beschouwd worden⁶. Gallo-romeinse namen zijn van een latijnse of prae-latijnse persoonsnaam afgeleid met behulp van een meestal aan de vroegere taal ontleend suffix dat — in mindere mate — inium is. Blandinium is met behulp van het suffix inium afgeleid van de latijnse persoonsnaam Blandius.

Tweede hypothese⁷ : « Blandius en Blandus zou als persoonsnaam onbekend zijn (alleen blandus : (adj.) zacht, zacht hellend). Inium is wel een latijns suffix, dat gevoegd wordt bij germaanse of keltische stammen of woorden. Zie :

London : Lond-inium

Leuven : Lov-anium

Oxford : Ox-onia

Bologne : Bon-onia

Dus zou Blandinium de latinisatie zijn van een germaanse naaam.

Heeft nu dit toponiem oorsprong gegeven aan de volkse naam Blankenberg (langs Blandenbergr) of hebben beide dezelfde Germaanse oorsprong : Blandin (Odin, Baldwin, Adalwin) ?

Anderzijds dient opgemerkt dat de heuvel bestaat uit witte Balegemse zandsteen (blank) hetgeen eveneens zijn weerstand verklaart aan de wateren, die uit het Z.W. zijn gekomen en door deze hinderpaal, aan zijn beide flanken, O. en W, twee gleuven hebben gegraven : de Leie en de Schelde (dus geen kwestie van kanalisatie).

VOORRANG DER S. PIETERSABDIJ IN VLAANDEREN :

Deze voorrang op alle andere abdijen, die van S. Baafs inbegrepen, dient niet bewezen door vage documenten enigzins te verdraaien, maar door feiten.

A. Van Lokeren⁸ die zijn onderwerp buitengewoon goed kende, maar niet altijd zijn bronnen vermeldt, zegt in één adem : « *Ces princes (graven van Vlaanderen) témoignèrent en toute occasion à cette puissante abbaye de S. Pierre un intérêt ... signalé : ils adoptèrent son oratoire pour nécropole ... ils contractèrent l'habitude dès une époque très ancienne d'aller recevoir dans son temple conventuel l'investiture de leur souveraine puissance en prenant des mains du prélat l'épée inaugurale et d'y promettre sur l'évangile de respecter ses droits et privilèges avant même de faire leur entrée solennelle dans la ville de Gand pour y prêter serment aux lois de leurs puissants sujets.* »

Waren inderdaad begraven in S. Pietersabdijkerk⁹ : in de Mariakapel : Boudewijn de IJzeren, Boudewijn de Kale, Elstrude, zijn vrouw, Arnold de Grote, Alisa, zijn vrouw, Lutgardis, hun dochter, Boudewijn, zoon van Boudewijn de Kale.

(6) DR M. GYSSELING. *Gentse vroegste Geschiedenis in de Spiegel der Plaatsnamen*. 1954 Standaard Gent, blz. 17.

(7) Door R. Harteel, Dr. klassieke Phil. Gent.

(8) A. VAN LOKEREN, *Chartiers et Documents enz...* voorrede blz. 1.

(9) M. DEREULLE, *de S. Pietersabdij te Gent*, blz. 106.

In de S. Laurentiuskapel : Arnold de Jonge, Suzanna of Rosala, zijn weduwe, ex-koningin van Frankrijk, verstoten door Robert Capet (zoon van Hugues), Mathilde, vrouw van Boudewijn de Jonge, Ogina, vrouw van Boudewijn met de Baard, Gisla, haar zuster, Boudewijn met de Baard, Lodewijk, koning van Duitsland, zoon van Arnold.

En wanneer Karel de Goede te Brugge vermoord wordt, eist de abt van S. Pieters vruchteloos zijn lichaam op om het nevens zijn voorouders bij te zetten in de abdijkerk.

In het koor : Isabella van Oostenrijk, geboren 1501, zuster van Keizer Karel V, vrouw van Christiern II, koning van Denemarken, overleden te Zwijnaarde in 1526¹⁰;

Het feit dat de graven van Vlaanderen in de abdijkerk de investituur verkregen (zie verder) maakte van de abt een soort van officieel persoon, die hem aan de suzerain, de koning van Frankrijk, verbond. Wanneer nu, in 1340, Jacob van Artevelde een bondgenootschap sluit met Edward, koning van Engeland, dan verblijft zijn koningin Philippine, wanneer ze te Gent komt, dus niet in de S. Pietersabdij, maar wel in de abdij van S. Baafs, alwaar ze het leven schenkt aan de prins John of Gaunt. Alhoewel de koningen van Engeland — waar de S. Pietersabdij leengoederen bezat tot in de 16e eeuw — wanneer ze op doorreis waren, in de S. Pietersabdij logeerden.

Toen nu, in 1540, na de opstand van Gent, Karel V een geschikte plaats zoekt om er de vesting op te richten, die de stad moet bedwingen, ontstaat een zware bedreiging voor de S. Pietersabdij. Zoals hoger opgemerkt en zoals ook bewezen door het feit dat het hollands bestuur in 1826, op de flank van de Blandinusberg, het « Fort » bouwt, is deze heuvel de enige plaats om een doelmatige versterking op te richten in de omgeving.

Toen dus op de 24 maart 1540¹¹ Keizer Karel V. vergezeld van Ferdinand van Bohemen en de Hertog van Alva, de toren beklimt van St. Jan, nu St. Baafs, om een geschikte plaats te vinden voor de bouw van de toekomstige vesting, heeft hij ongetwijfeld geen gehoor gegeven aan zijn raadslieden, die hem fataal de Blandinusberg moesten aanwijzen. In plaats daarvan kiest hij de Abdij van S. Baafs, die gedeeltelijk wordt afgebroken (de abdijkerk inclus) om er het Spanjaards Kasteel op te richten, aldus de naŕver der twee abdijen beslechtend, op een onherroepelijke wijze, ten voordele van de S. Pietersabdij. Had hij trouwens bij zijn investituur niet gezworen deze abdij te beschermen, haar goederen, bezittingen, lijfeigenen, enz... ?

Wat nu de ceremonieën betreft, die deze investituur traditioneel begeleidden, bezitten we een laattijdig document, dat ze uitvoerig beschrijft¹². Het gaat over de blijde intrede van Maria Christina, zuster van Jozef II

(10) Id. id. blz. 94.

(11) V. FRIS. *Histoire de Gand* blz. 192.

(12) Relation de l'Inauguration solennelle de sa sacrée Majesté Leopold II, empereur des Romains, Roi d'Allemagne, de Hongrie, de Bohême, etc... comme Comte de Flandres, célébré à Gand le 11 juillet 1791.

A Gand, chez Adrien Colier, rue de Bruges, 95.

Imprimeur des Etats de Flandre 1792.

en haar gemaal, in naam van Leopold II, de keizer van Oostenrijk in 1791.
Ziehier het verkort relaas en de woordelijke herhaling der eden :

Leurs Altesses Royales Marie Christine, Princesse royale de Hongrie et de Bohème, Archiduchesse d'Autriche et Albert, Casimir, Prince Royal de Pologne et de Lithuanie, Duc de Saxe et de Teschen (beau frère et cousin de Leopold II)... de se faire inaugurer solemnellement dans les Provinces des Pays Bas, selon la forme et l'usage qui de tout temps ont été suivis. (venant d'Alost) Les sérénissimes Princes continuèrent leur route vers Gand (blz. 5) arrivant au faubourg de la porte dite de l'Empereur (Keizerpoort) (blz. 6) le cortège passa par la rue de l'Empereur, par la fausse Porte de S. Georges, par le Brabant-dam, le Pont du Grand Moulin à l'eau, la Brabantstaete et le Walpoortbrugge, et de là à l'Abbaye de S. Pierre, où leurs altesses Royales devaient prendre leur logement (blz. 7)

Le 6e jour, fixé pour l'inauguration (blz. 8) leurs Altesses Royales sortant de leur appartement, l'abbé dénommé (Martin van de Velde) leur a présenté le Bois Sacré (blz. 9).

Leurs Altesses Royales entrèrent à l'église au bruit des timbales et trompettes (blz. 10).

Les députés des Villes, Chatellenies et autres Collèges précédèrent leurs Altesses Royales, entrèrent les premiers à l'Eglise ... puis Henri Theodore Philippe de Fourneau, Comte de Cruyckenbourg, Maréchal Héréditaire de Flandre ... portant l'épée nue, nommée Estoc, la pointe élevée ... (blz. 10)

Les Evêques, les Ecclésiastiques, les Députés du Clergé remplissaient les stalles du choeur à droite, à gauche les Nobles titrés et au milieu du choeur, sur des chaises en quatre lignes, les Députés des Villes, Chatellenies et Collèges de la Province, le Magistrat de S. Pierre était placé ... du côté droit de l'escalier du Presbitère (blz. 11).

La Messe étant finie, son altesse Royale s'avança jusqu'à la première marche de l'Autel ... le secrétaire de sa Majesté L.C. Vande Velde lut en langue latine le formulaire du serment à faire au nom de sa Majesté à l'Eglise et à l'Abbaye de S. Pierre... que son altesse Sérénissime prêta, tenant la main sur le Saint Evangile (blz. 11).

— *Ego Albertus Casimirus, Princeps etc... (blz. 23) promitto et juro super Sanctis Evangeliiis in nomine dictae suae Majestatis, quod sua Imperialis et Regia Majestas conservabit tamquam bonus, fidelis et supremus Gardianus, sive Advocatus et conservator immediatus, bene et fideliter, contra et erga cunctos omnia Privilegia, Libertates, Franchisias, usus, consuetudines, bona, possessiones, personas, subditos et familiares hujus Ecclesiae Sancti Petri in Monte Blandino a predecessoribus dictae suae Imperialis et Regiae Majestatis fundatae. Ita me Deus adjuvet et omnes Sancti quorum corpora hic quiescunt, omnesque Sancti Paradisi — Signatum Albertus.*¹³

(13) IK, Albert, Casimir, prins, enz... beloof en zweer op de Heilige Evangeliën, in de naam van de voornoemde Majesteit, dat Zijne Keizerlijke en Koninklijke Majesteit zal beschermen als een goede, trouwe en allerhoogste bewaker, 't zij

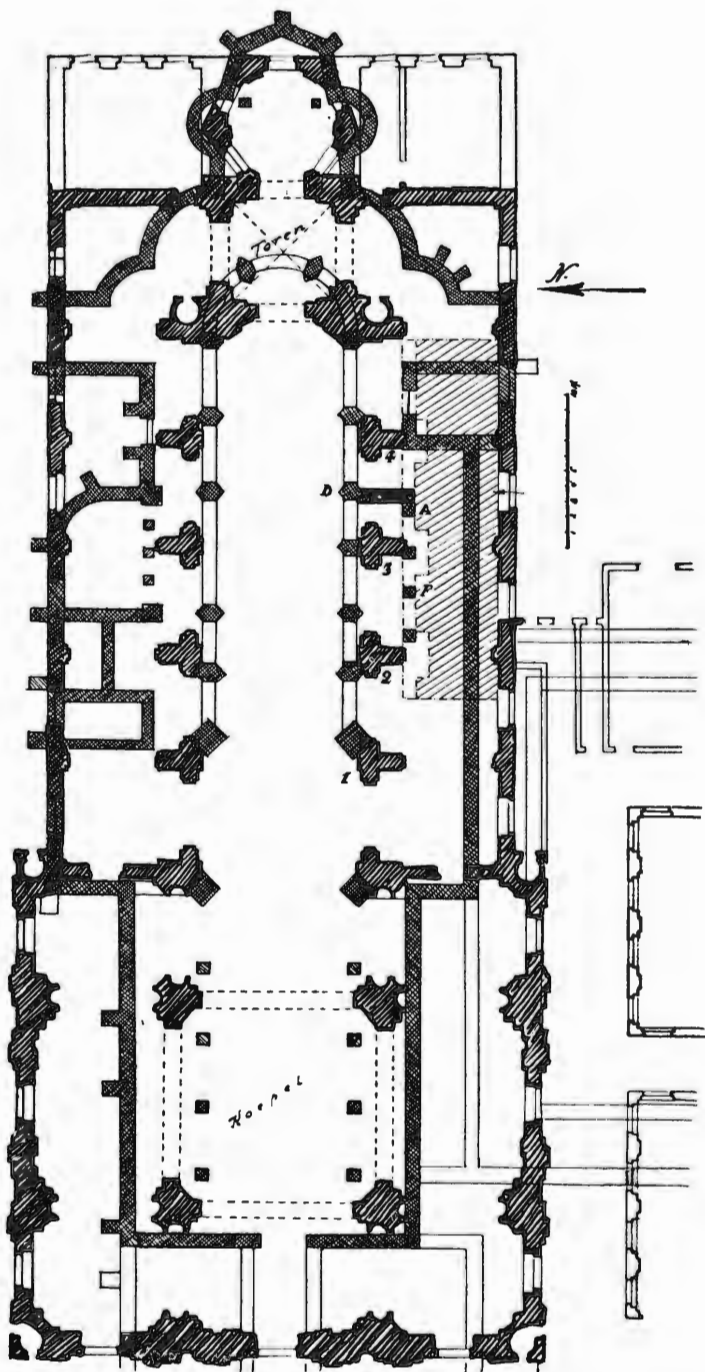

Fig. 3 — De nieuwe Abdijkerk in verband met de fonderingen van de oude. Zie rechts midden hoe de oude pand loopt door de nieuwe kapittelzaal.

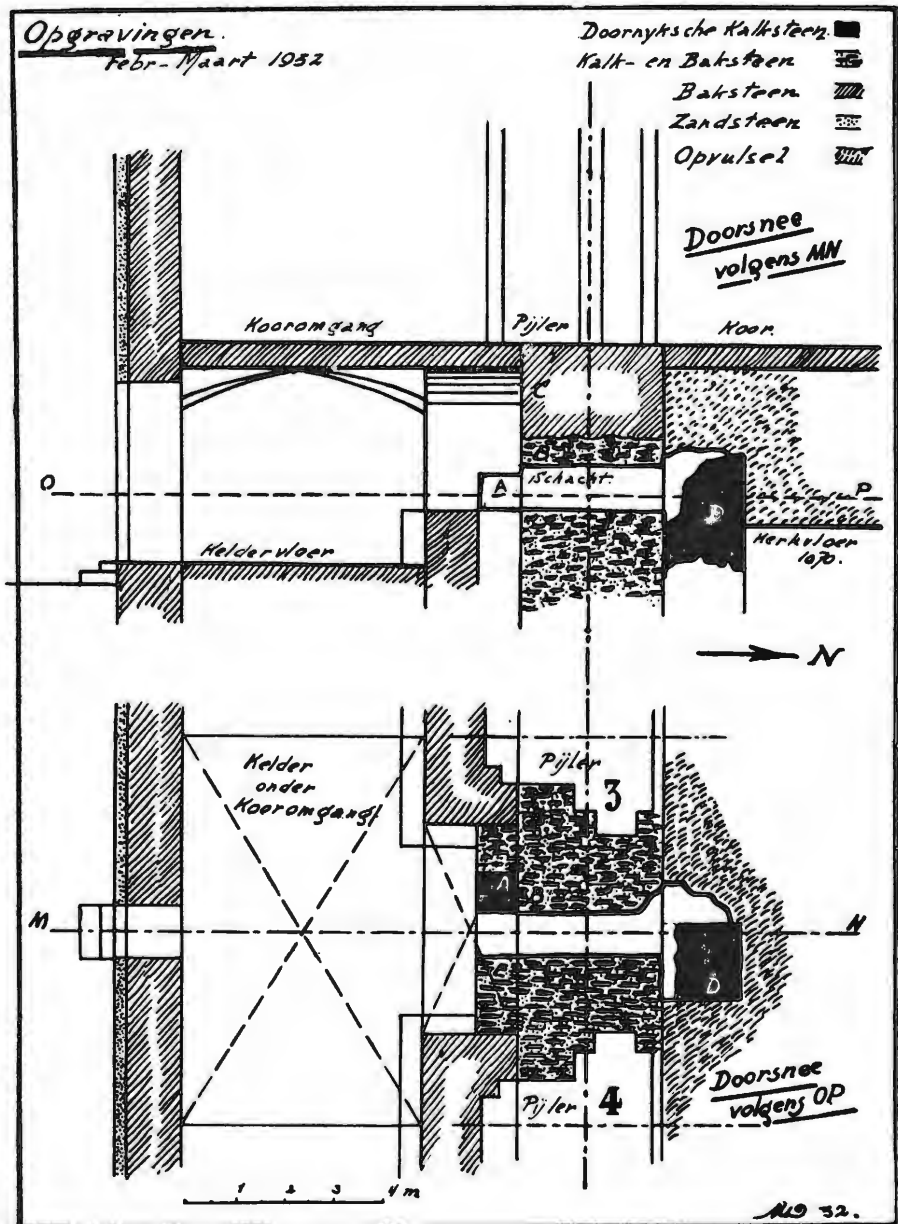

Fig. 4 — Opgravingen van 1932. Zie fig. 3 gearceerd gedeelte. Boven N. midden rechts te lezen : kerkvloer of krechtvloer 1070.

Dès qu'ils furent levés, le Grand Maître de la Cour vint oter l'épée, que son Altesse Royale portait au côté et l'ayant mise avec le ceinturon sur un Bassin de Vermeil, il fut la poser sur l'Autel où l'officiant alla la prendre, lequel, après avoir chanté quelques oraisons, en ceignit son Altesse Royale en prononçant les paroles du Psaume 44. Accingere Gladio tuo super femur tuum Potentissime. Ajoutant ces autres passages du texte sacré : Et attende quod Sancti non per Gladium, sed per Fidem vicerunt regna. Esto Vir fortis et proeliare regna. Esto Vir fortis et proeliare proella Domini¹⁴.

Pas daarna grijpt de blijde intrede plaats op de Vrijdagmarkt.

Het is duidelijk, waarom dit relaas zo uitvoerig is : de troebelen der Brabantse Omwenteling hadden het oud regime danig geschokt en deze getuigenis van de terugkeer tot de traditie moest ten eerste beklemtoond worden.

OUDE EN NIEUWE ABDIJ VAN ST. PIETERS (fig. 1 en 2)

De afbraak der S. Pieterskerk en abdij (1566-1580) en de heroprichting van de barokkerk (1629-1729), de kloostergang (in Gothische stijl, 1592), de refter (1615-1631) en andere gebouwen heeft op architecturaal gebied een aantal problemen doen oprijzen.

Eerst en vooral dient opgemerkt, dat vaststellingen, wat betreft gebouwt materiaal, gothische overblijfselen, enz., ten eerste gewaagd blijken omdat oude steen, zelfs in onregelmatig verband, werd gebruikt, dat herstellingen in de oude stijl werden uitgevoerd en zelfs een gevel werd afgebroken en heropgebouwd zoals hij vroeger was, terwijl het verband van overgebleven fragmenten dikwijls onopgelost blijft. Zo ontmoet men op vele plaatsen (kelder, refter, O. buitenmuur van kapittelzaal, enz...) muren bestaande uit doornijkse kalksteen in onregelmatig verband — dus zg. romaans — die echter blijken eenvoudig hergebruikt oud materiaal te zijn in een laag, waaronder dan de 16e of 17e eeuwse baksteen te voorschijn komt.

Een andere verrassing was het ontdekken, bij het verwijderen van de witte kalklaag, dat de refter bij de beeldstormerij veel meer gehavend geweest was, dan men dacht en zowel de spitsbogige vensters aan de Z. zijde als de zg. oude gothische lichten aan de N. zijde restauraties waren

Verdediger van de belangen en vastberaden Hoeder, goed en trouw tegen en jegens allen, alle privilegiën, vrijheden en vrijstellingen, gebruiken, gewoonten, goederen, bezittingen, personen, lijfeigenen en beschermelingen van deze Kerk van den H. Petrus op de Blandinusberg door de voorgangers van Zijne Vooroemde Keizerlijke en Koninklijke Majesteit gesticht.

Zo moge God mij helpen en alle Heiligen wiens lichamen hier rusten, en alle Heiligen in de Hemel (Get.) Albertus.

(Vert. Dr R. Harteel)

(14) Zeer machtige (Heer), wees omgord met uw zwaard op Uw dij. En gedenk dat de Heiligen de Staten hebben overwonnen, niet door het zwaard maar door het geloof.

Wees een moedig man en strijd de kampen van den Heer.

(Vert. dr. R. Harteel)

van 1615-1631, terwijl de gothische W-gevel duidelijk werd heropgebouwd naar het W. toe door uitbreiding van de refter eerst in de 17e eeuw en dan opnieuw bij de bouw van stallen en ontvangstzalen in de 18e eeuw.

Dit wordt hier duidelijk bewezen door het slordig gebruik van heteroog materiaal : doornikse kalksteen, balegemse zandsteen en baksteen, evenals door de oorspronkelijke W-buitenmuren, die binnen het gebouw dadelijk opvallen door hun buitengewone dikte (fig. 5 en 6).

Deze vaststelling doet het argument te niet volgens hetwelk de oude kerk langer was naar het W. toe, dan de nieuwe, omdat haar gevel op dezelfde lijn stond als de W-gevel van de oorspronkelijke refter van 1337-75, evenals de bewering als zou de pand herbouwd zijn op de oude grondvesten. Zodat de proef van het op elkaar schikken der twee kerkplannen, oude en nieuwe (fig. 3) betrekkelijk juist blijkt te zijn, des te meer daar fragmenten van de gothische kerkmuren zichtbaar zijn in de kelder (gearceerd gedeelte) en als fonderingen voor de nieuwe kerk werden gebruikt. Bovendien werd de fondering van de steunbeer der oude kerk (fig. 3, rechts boven, onder N.) bij sporadische opgravingen blootgelegd.

Bij het wegbreken van de grote trap aanleunend bij de Z.-gevel van de refter kwamen gothische waterlijsten te voorschijn, die bewijzen dat deze Z.-gevel onaangeroerd bleef, wat het gelijkvloers betreft.

Een ander probleem blijkt nog te zijn : de oude kelder, bestaande uit twee zalen met ton-gewelf die in Z.-Z.O. richting aansluit aan de Z.-zijde, dus onder de grote binnenkoer, aan de wijnkelder onder de refter (verschil van niveau : 4 m).

Dit dubbel lokaal, dat gebouwd is in baksteen van groot formaat, vertoont geen stijleigenaardigheden ten ware een half cirkelvormige vout boven de doorgang tussen beide zalen en in de W.-zaal een drietal, nu gemuurde, driehoekige vensters met gewelfde zijden. Waarschijnlijk be kroonde een gebouw dit keldergedeelte, maar het komt op geen enkel plan voor.

Een aanduiding aangaande het tijdperk ervan zouden opgravingen geven, die een eventuele dateerbare vloer boven de vouten zouden blootleggen.

DE OPGRAVINGEN :

Naarmate de alleszins merkwaardige restauratiewerken in de S. Pietersabdij vorderden, werden opgravingen gedaan, waarvan hierna een beknopt relaas.

1. In de kapittelzaal :

Hier werden, benevens de funderingen der muren, die de zaal in drie deelden, ook twee niet te dateren basissen van kolommen blootgelegd, ongeveer op de lange as van het gebouw, die aanduiden dat de monniken, in 1592, er eerst aan dachten de zaal te vouten, met twee pijlers als steun. Verder werden nog — benevens enkele geraamten — een drietal traptreden

opgegraven (richting O.-W.) van vier meter lengte, waarschijnlijk deel van de oude O.-kloostergang, die volgens fig. 3 door de nieuwe kapittelzaal liep.

2. In de pand of kloostergang :

Ziehier hoe E. De Busscher¹⁶ de pand beschrijft, die een groot aantal graven bevatte, periode 1595-1759, dus tussen het afbreken der oude abdijkerk en het volledig in gereedheid brengen van de vloer der nieuwe barokkerk.

« Au nord et au sud de la cour des cloîtres ou préau spécial de la maison conventuelle se présentent en saillies demi-circulaires deux petites chapelles, donnant dans ces cloîtres, et dont l'une, plus profonde que l'autre, fut pendant longtemps la chapelle funéraire, où s'établissait la chambre ardente aux décès des religieux. C'est dans cette chapelle que se trouve le caveau de l'abbé Joachim Arsène Schayck.

En 1781, on voyait dans les cloîtres les épitaphes ou les pierres tumulaires des abbés Lambert Huberti, mort en 1595, Corneille Vranx, 1615, Joachim Schayck, 1631, Gérard Rym, 1636, Antoine Engrand, 1654, Armand Hovelinck, 1677, Robert Willoqué, 1682, Jérôme Steuperaert, (coadjuteur du prélat et prévôt de l'abbaye) 1708; Maur. Verschuieren, 1712, Amélien Crycke, 1719, Antoine Musaert, 1730, Philippe Standaert, 1759. Voici dans quel ordre et où étaient situés les caveaux des abbés susmentionnés : dans l'aile des cloîtres joignant l'église, en partant de l'entrée, 1° celui de Maur. Verschuieren, 2° d'Antoine Musaert, 3° d'Antoine Engrand, 4° de Philippe Standaert, 5° de Jérôme Steuperaert, 6° d'Amélien Crycke, en continuant dans l'aile orientale :

1° d'Amand Hovelinck, 2° de Gérard Rym, 3° de Robert Willoqué, au midi Lambert Huberti, à peu près vers le milieu, et son successeur Corneille Vranx vis-à-vis de la porte du vieux réfectoire. A l'occident : le caveau de Martin Gheerts, ancien moine de St. Pierre et depuis prélat de l'abbaye d'Audenbourg, mort à Gand en 1700. »

Er werd begonnen met de graven der abten Schayck (in de N. kapel) en Cornelius Vranx (aan de kapittelzaal). Ongelukkig kwam daar alleen een hoop beenderen voor de dag, nadat de grafkelders, zonder toezicht, waren blijven openstaan.

De andere begraafplaatsen werden met meer zorg behandeld en gaven de volgende resultaten : een aantal der grafkeldermuren waren min of meer behendig met waterverf beschilderd (waarschijnlijk door de monniken zelf) met : Calvariebergen (drie), S. Pietersfiguur, engelen. De voornaamste hiervan werden verstevigd en na de behandeling tentoongesteld in de pand. Ongelukkig schijnt het daglicht ze te doen verbleken. Op te merken valt, dat, door de weinig artistieke scholing der schilders, de taferelen, alhoewel uitgevoerd in de 17e en 18e eeuw, dikwijls een bepaald primitief, ja romaans uitzicht hebben (zo de S. Pieter met de grote sleutel, fig. 7) maar soms ook een modernistisch (S. Paulus, fig. 8).

(15) Zie M. DERUELLE. *De S. Pietersabdij te Gent*. blz. 54.

In een paar kisten droeg het lijk in de rechter hand een wassen pateen, dat waarschijnlijk het oorspronkelijke zilveren of verguld voorwerp verving, weggenomen vóór de begrafenis, langs een daarvoor dienend luikje in de rechter zijwand van de kist. Terwijl in de baar, waarschijnlijk van proost Steuperaert, het lijk een riet van 1,70 m in de linkerhand hield. Deze magere oogst kan de schending van deze graven moeilijk rechtvaardigen (geef hen, o Heer, de eeuwige rust !) alhoewel het doel de middelen heiligt.

3. Onder de abdijkerk :

Onder mijn leiding¹⁵ werden in 1932 opgravingen begonnen in de kelder onder de Z kooromgang (zie fig. 3 en 4)¹⁷ en gevonden : fragmenten van een oude vloer (9e-10 eeuw) bestaande uit breuksteen bedekt met een roze mortellaag en een pijlerbasis uit dezelfde tijd D.

In 1957 werd de 4 m. dikke muur, die de monniken rond de overblijfselen van het koor der afgebroken abdijkerk hadden gebouwd, weggebroken. Bij het openleggen van de keldervloer kwamen te voorschijn : 1° de buitenmuur der oude abdijkerk (fig. 3) echter niet zover Z.-waarts als voorzien, een oudere, niet te dateren funderingsmuur die in schuine O-W W-richting liep en een leeg graf, gebouwd uit doornijkse breuksteen in dikke kalklaag en langs binnen bedekt met een dunne bekleding van roze mortel (10e eeuw.)

Daar dit graf niets meer bevatte en we dus ons hier in of onder de S. Benedictuskapel bevinden, is het waarschijnlijk dat dit de rustplaats was van abt Adalwinus (gest. 995), zoals vermeld op de stenen plaat opgesteld in de O. pandgang met het volgend opschrift : « *Anno MDCXIII in Restauratione Monasterii Reperta fuerunt ossa Abbatis infra scripti intra parietes sacelli S. Benedicti ab haereticis demoliti Anno MDLVIII cum hac inscriptione Hic iacet Adalwinus Abbas et sacerdos qui obyt XVII kal. July anno Domini CMXCV Rexit Hanc Blandiniensem Ecclesiam annis VIII mensibus VII successit Medoni Abbati* »¹⁷.

Verder bleek dat de pijler D van uitzonderlijk belang was vermits meer dan 2 m in doorsnee, hetgeen de hypothese bevestigt dat hij die oorspronkelijke hoeksteen vormde van de kerk van 1000¹⁸.

Eindelijk werd op hetzelfde niveau overal dezelfde oude bevoering gevonden, als hierboven beschreven (10e eeuw).

Het is onmogelijk uit te maken of we ons hier in de krocht der oude afgebroken abdijkerk bevinden ofwel op het gelijkvloers ervan. Indien dit laatste echter het geval was, dan zouden we waarschijnlijk *niet* de oorspronkelijke bevoering vinden van het jaar 1000. Een andere moeilijkheid is nog, vermits we geen krocht onder dit gelijkvloers aantreffen,

(16) E. DE BUSSCHER. *l'Abbaye de S. Pierre à Gand*. Gand De Busschere 1867, blz. 39 & 41.

(17) Zie M. DERUELLE. *De S. Pietersabdij te Gent*. blz. 170.

(18) Zie id. id. Fig. 20.

Fig. 5 — Tekening van 1660 (Atlas Goedgebuer, Bibl. Univ. Gent), toestand vóór koepel en W.-gevel der abdijkerk werden opgebouwd. De refter (met dakruiter), toestand vóór de uitbreiding naar het W. toe. Zie afstand tussen dakruiter en W.-gevel en afwezigheid van schouwen op het dak van de refter.

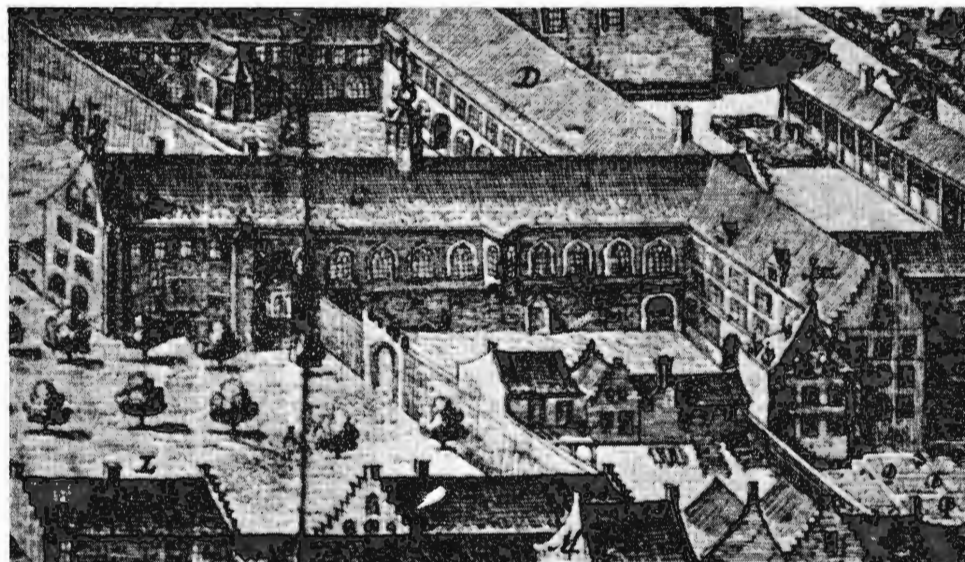

Fig. 6 — Detail uit Snelens, *Floris Illustrate*. Toestand na voltooiing van de refter.

Fig. 7 — S. Petrus met sleutel. Waterverfschildering.
Versiering van grafkelder in de Pand.

Fig. 8 — St. Paulus.

alhoewel het bestaan ervan overvloedig bevestigd is¹⁹, dat ze zou zijn beperkt gebleven tot de eerste traveeën van het koor zoals te Hastières en te S. Brice (Doornijk).

Is dit *wel* de krocht, dan schijnt haar niveau te hoog (drie meter onder de huidige kerk) en dan moeten we aannemen, dat na de beeldstormerij de oude kerk met inbegrip van de krocht werd afgebroken en het niveau der barokkerk lager ligt dan de vloer der oudere.

Problemen...

(19) Zie M. DEREULLE. *de S. Pietersabdij te Gent*, blz. 49.